

AFSCHEIDSINTERVIEW WILLY PETERS (46)

‘De wereld is geen don

Hij verlaat na bijna twintig jaar het vakgebied. ‘De eerste paar kinderen die ik diagnosticeerde, maakten me duidelijk dat dit gebied echt de moeite waard was,’ vertelt Willy Peters (46). Nu het pionieren voorbij is, maakt de coördinator van het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek (CBO) de overstap naar gedragsdeskundige bij de kinderbescherming.

En, druk met afronden?

Ja, heel druk. Veel mensen spreken me nog even aan. Ik ga privé ook nog verhuizen, dus dat maakt het extra druk. Het moeilijkst vind ik het afscheid nemen van cliënten. Maar het CBO kan prima zonder mij zie ik al, dat doet me deugd.

U bent in 1988 begonnen bij het CBO. Wat trok u in hoogbegaafdheid aan?

Om eerlijk te zeggen helemaal niets. Toen ik afstudeerde was er nauwelijks werk voor psychologen. Met een jaargenoot sprak ik af dat we voor onszelf zouden beginnen. Maar zij kon aan de slag bij Franz Mönks. Die was op kleine schaal bezig met het testen van kinderen op hoogbegaafdheid. In 1988 kwam het thema wat meer in de publiciteit en kwam er een nieuwe leerstoel. Mönks werd hoogleraar en het aantal aanmeldingen nam toe. Daarom zocht hij een extra psycholoog en dat werd ik. Ik wist niets van hoogbegaafdheid. Ik was afgestudeerd op hoe leerkrachten de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen in kaart kunnen brengen.

Wat is dan toch al die jaren uw drijfveer geweest?

Ten eerste Franz Mönks, die een enorme inspirator is. Hij kan mensen enthousiast krijgen. Ik kreeg allerlei kansen en die heb ik gegrepen. Ook inhoudelijk werd ik snel gegrepen. Bij de eerste paar kinderen die ik zag werd me duidelijk dat dit thema echt de moeite waard is. Kinderen hadden vaak behoorlijke klachten en konden toch met vrij eenvoudige ingrepen geholpen worden: een klas overslaan of meer uitdaging bieden was meestal genoeg. In die tijd was hoogbegaafdheid nog taboe. Schoolbegeleidingsdiensten haalden hun schouders ervoor op, ze hielden zich liever bezig met ‘echte problemen’. Het was een onontgonnen vakgebied, en wij waren daarin pioniers.

Wat waren dat voor kinderen die zo’n indruk op u hebben gemaakt?

Een jongetje in de buurt van Amsterdam hebben we versneld naar

Paulien Bakker

het gymnasium gestuurd. Het was een leuk joch, maar hij was al helemaal klaar met de leerstof van de basisschool. Hij was enig kind en zijn ouders waren bezorgd, moesten ze hem op die jonge leeftijd al alleen naar het gymnasium in Amsterdam sturen? Ik snapte hun twijfel. Maar Mönks, die erbij zat, zei resoluut van wel. Die jongen zag ik een jaar of vier later terug. Toen ik hem ophaalde uit de wachtkamer keek ik naar beneden, maar ik moest naar boven kijken, want inmiddels was het een boom van een kerel geworden. Hij had zich moeiteloos aangepast aan zijn klasgenoten en vier jaar later vond hij hen zelfs erg kinderachtig. Hij heeft me geholpen in te zien dat je niet bang moet zijn om een kind te laten versnellen. Een ander meisje had anderhalf jaar ernstig de ziekte van Pfeiffer, maar dat was niet te merken aan haar schoolresultaten. Ze hoefde dus eigenlijk weinig te doen om mee te komen op school. Daardoor raakte ze gedemotiveerd. Deze jongeren lieten me inzien dat hoogbegaafdheid echt een probleem is.

U verlaat het vakgebied precies op het moment dat hoogbegaafdheid volop in de belangstelling staat.

Na twintig jaar dacht ik: wat kan ik er nog in ontwikkelen of toevoegen? Ik kreeg het gevoel dat het werk te veel routine werd. De werkdruk is hoog hier op de Radboud Universiteit Nijmegen. Door onderwijsbelasting en financiën is er bovendien weinig ruimte voor creatieve denkers. Ik zie ook dat het veld verandert, er vindt een verschuiving van paradigma plaats. De fase van het pionieren is voorbij, het wordt steeds commerciëler. Geef mij maar het pionieren. Bij de kinderbescherming kom ik niet in een gespreid bedje, ik moet raadsonderzoekers aansturen, op innovatieve manier informatie verzamelen, heerlijk.

Hoe zou u nu hoogbegaafdheid definiëren?

Ik geloof uiteindelijk het meest in het model van Heller. Daarin wordt het verschil tussen aanleg en prestaties ook uitgelegd en kun je dus onderpresteren verklaren.

In die tijd was hoogbegaafdheid nog taboe

Wat is er veranderd op het gebied van hoogbegaafdheid in de afgelopen twintig jaar?

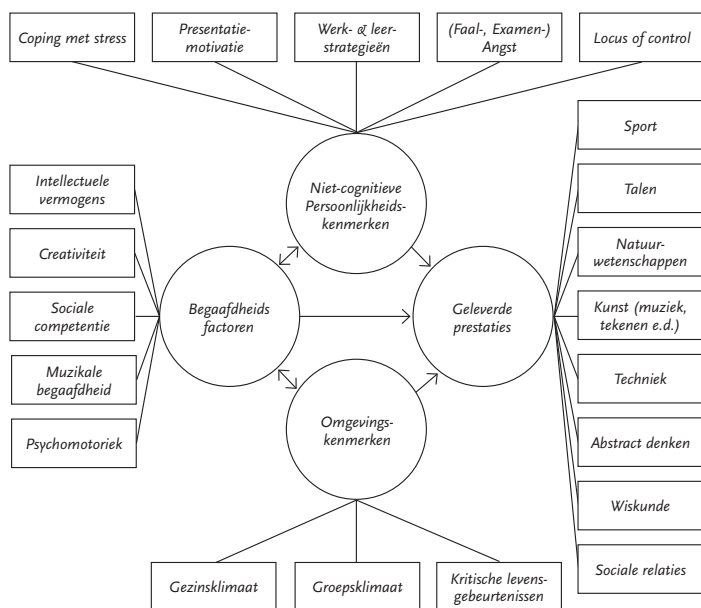
Voor ons gevoel is de problematiek ingewikkelder geworden. Dat komt omdat kinderen die alleen maar hoogbegaafd zijn, nu door de schoolbegeleidingsdienst worden gesignaleerd. Wij zien alleen nog de gecompliceerde gevallen. We zien bijvoorbeeld kinderen met asperger. Al denk ik dat het aantal kinderen dat hoogbegaafd is en autistisch wel zwaar wordt overschat in de media. Ik zie vaker dat hoogbegaafde kinderen als gevolg van hun omstandigheden autistisch gedrag vertonen.

zen dekbed'

De rode draad in onze advisering is altijd geweest: kijk niet alleen naar de tekortkoming van het kind maar óók naar het surplus. We zijn geneigd om alleen de zwakke plek van een kind aan te pakken. Maar je kunt alleen succesvol zijn als je ook de sterke kanten van het kind aandacht geeft. Als een leerkracht op school alleen maar aandacht heeft voor het onleesbare handschrift van een kind, gaat het kind steeds minder zin in school krijgen. Ik dwing ouders ook geregeld om iets positiefs over hun kind te zeggen. Als zij al niet zien wat het kind in zich heeft, wie dan wel? Het positieve is minstens zo belangrijk.

Momenteel is men ook in het basisonderwijs bezig met de vorming van begaafdheidsprofiel scholen. Is het goed om aandacht voor hoogbegaafdheid te centreren in een paar basisscholen?

Ik vind het positief als er door de overheid erkende en bemiddelde begaafdheidsprofiel scholen in het basisonderwijs ontstaan. Het is zinvol om de kennis op het gebied van hoogbegaafdheid te concentreren, bijvoorbeeld op één basisschool uit een samenwerkingsverband zoals momenteel al in Den Bosch gebeurt. Zo'n profiel school roept ook meer aandacht voor het thema op; als één school zich op dat gebied gaat profileren, dwingt ze andere scholen om ook een standpunt in te nemen. Zo is het gegaan met het Stedelijk Gymnasium Nijmegen, dat in de jaren tachtig onderwijs voor begaafden organiseerde. Voor iedere middelbare school in Nijmegen is hoogbegaafdheid nu een thema geworden.

Model van Heller

Willy Peters (links) met Tashir Subhi van de World Council for Gifted and Talented Children.

Hoe kijkt u terug op de afgelopen twintig jaar?

Dat is een moeilijke vraag, want ik zit er nog middenin. Ik vrees dat hoogbegaafdheid een beetje mijn wereld is geworden. Mijn leven is er in grote mate omheen gestructureerd; het bepaalt met wie ik omga en wat ik lees. Ik verhuis binnenkort naar een andere planeet kun je wel zeggen. Het zal gek zijn om me uit het onderwerp terug te trekken. Maar zelf zie ik wel parallellen met mijn nieuwe baan. Ook daar heb ik rechtstreeks contact met kinderen en ouders. Dat vind ik een ontzettende beloning.

Heeft het hoogbegaafdenwereldje u nooit verveeld?

Nee, nu je het zo vraagt, nooit. Soms heb je een lastige cliënt, maar verveeld heb ik me nooit. Een jongen die ik behandelde was bijvoorbeeld ongelooflijk slim en arrogant maar ook destructief. Hij stal, loog, maakte het zich zowel thuis als op school onmogelijk. Dat destructieve fascineerde me. Op een dag vertelde hij dat hij zichzelf en zijn ouders om zeep wilde helpen. Hij had daar een plan van zes weken voor. Maar na een week ging het mis met zijn planning en is hij gestopt. Mijn mond viel open. Ik kon alleen maar uitbrengen 'dan is planning niet je sterkste kant'. Achteraf bleek dat precies goed te zijn. Die jongen heeft uiteindelijk zijn studie afgerond en is heel succesvol geworden. Hij heeft me geleerd dat je het beste jezelf kunt blijven bij hoogbegaafde kinderen. Wees liever een stomme sukkel dan dat je iets voorwendt wat je niet bent, want daar prikken ze doorheen.

Wat zou u nog aan ouders willen meegeven?

Twee dingen. Ten eerste: blij als je blijft geloven in je kind. Er zit van alles in, het talent kan een andere vorm aannemen dan je had verwacht, maar zo is het toch ook goed?

Ten tweede: laat je kind niet in de waan dat de wereld een donzen dekbed is. De wereld is verhard. Hoogbegaafde kinderen zijn vaak kwetsbaar, omdat ze bijvoorbeeld heel idealistisch zijn. Je moet een getalenteerd kind leren om met de wereld om te gaan, en dat doe je door niet alle hindernissen uit de weg te nemen. Mijn Amerikaanse collega Zubotnik volgde een groep hoogbegaafde leerlingen die op een speciale school veel kansen kregen. Hun rendement viel tegen. Als een kind alleen de wind in de zeilen heeft, leert het niet die vaardigheden die nodig zijn om te slagen in het leven. Het leert bijvoorbeeld niet om om te gaan met tegenslag en door te zetten. Je moet een kind niet frustreren in zijn ontwikkeling natuurlijk, maar laat het wel zijn eigen grenzen leren kennen.